☐

Bengalera

Bengalera[1] edo **Bangla** (বাংলা) indo-ariar hizkuntza bat da. Egungo Bangladeshen eta Indiako Mendebaldeko Bengala eta Assam estatuetan hitz egiten den hizkuntzetako bat da. Bangladeshko hizkuntza ofiziala izateaz gain, Indiako 22 hizkuntza ofizialetako bat da, hindiaren atzetik gehien hitz egiten dena.

Bangladesko hizkuntza ofizial eta *de facto* nazionala Bengalera Estandar Modernoa da[2][3][4][5]. Nazioaren *lingua franca* bat da, bangladehstarren %98ak ezagutzen dena[6][7]. Lehen aipatutako Indiako lekuetaz gain, ofiziala da Tripuran eta Barak bailaran. Brahamputra ibaiaren eskualde batzuetan ere hitz egiten da, Assamen. Andaman eta Nikobar uharteetan gehien hitz egiten den hizkuntza da[8], eta Jharkan, Bihar, Mizoran, Meghalaya eta Odishan ere komunitate garrantzitsuak daude. Guztira 230 milioi hiztun dituenez[9], bengalera munduan hiztun gehien duen hizkuntzen artean seigarrena da[10][11].

XX. mende hasierako hiztegiek zioten hitzen %50a berezkoa zuela, hau da, prakritotik naturalki eratorritako hitzak, ariar hitz eraldatuak eta austro-asiar hitzak, munda edo dravidieratik; hitzen %7 zuzenean sanskritotik etorriko lirateke, aldaketarik gabe, eta beste guztiak persiera, arabiera, turkiera, ingelesa, portugesa eta frantsesetik etorriko lirateke. Horietatik, gehiengoa, pertsieratik, forma gramatikal batzuk ere eman zizkionak. Azken ikerketek, ordea, hitz lokalak zein atzerriko maileguen presentzia igo dela esaten dute, batez ere hizlariek hizkera kolokiala nahiago dutelako[12].

Bengalerazko literaturak milurteko bateko historia du, eta asko ugaritu da bengaleraren pizkundean zehar; gaur egun Asiako literatura garrantzitsuenetako bat da. 1999an UNESCOk otsailaren 21ean Lehen Hizkuntzaren Nazioarteko Eguna izendatu zuen Bangladeshko hizkuntza mugimenduaren omenez. Hizkuntza Bengalako identitatearen ezaugarri oso garrantzitsua da, kulturalki anitza den eskualdea bateratzen laguntzen duena.

Eduki-taula

- **Historia**
  - Bengalako Antzinako hizkuntza
  - Bengaleraren sorrera
- **Idazle nagusiak**
- **Adibide testua**
- **Erreferentziak**
- **Kanpo estekak**

Bengalera

বাংলা — বাংলা (Bangla)

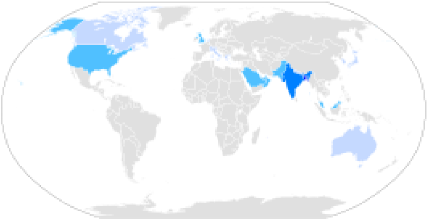

eta

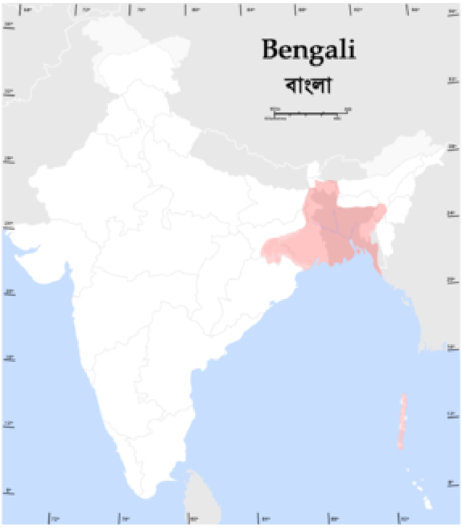

Datu orokorrak	
Lurralde eremua	Bangladesh, India eta beste hainbat
Hiztunak	230 milioi (189 milioi ama-hizkuntza gisa)
Rankinga	7
Ofizialtasuna	Bangladesh, India (Mendebaldeko Bengala, Tripura eta Barak harana)
Eskualdea	Hegoaldeko Asia
Araugilea	Bangla Academy (Bangladesh) Paschimbanga Bangla Akademi (Mendebaldeko Bengala)
Hizkuntza familia	
hizkuntza nostratikoak Hizkuntza euroasiarrak Indoeuropar hizkuntzak Indo-irandar hizkuntzak Indoariar hizkuntzak Assamese languages (en)	
Informazio filologikoa	
Hizkuntza-	SOV hizkuntza

Historia

Bengalako Antzinako hizkuntza

K. a. 1. milurtekoan Bengalako apaizek sanskritoa erabiltzen zuten. Bertako herritarrek, hala ere, prakritoaren aldaerak hitz egiten zituzten. Suniti Kumar Chatterjee ikerlariak "Magdhi Prakritoaren ekialdeko barietate" gisa izendatzen du hau. Muhammad Shahidullahren arabera bengalarrek hitz egiten zuten hizkuntza Magdhi Prakritoaren oso ezberdina zen, eta "Purbo Magdhi Prakrito" izena eman zion. Humayun Azadenarabera Purbo Magdhi Prakrito honek dravidiar eta austro-asiar hitz ugari zituen. Gupta Inperioaren garaian Bengala sanskritozko literaturaren gune nagusia zen[13]. Indo-Ariar Ertainaren dialektoak garrantzitsuak izan ziren

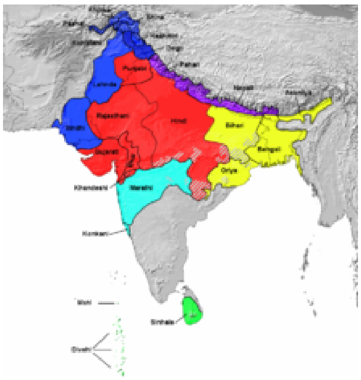

Hizkuntza indoiraniarren azpitaldekoak diren hizkuntza indoarioen mapa; bengalera horiz dagoen zoneko hizkuntza-taldeari dagokio.

tipologia	
Alfabetoa	Bengali alphabet (en) eta Bengali Braille (en)
	Hizkuntza kodeak
ISO 639-1	`bn`
ISO 639-2	`ben`
ISO 639-3	`ben`
Ethnologue	`ben (http://www.ethnologue.com/language/ben)`
Glottolog	`beng1280 (https://glottolog.org/resource/languoid/id/beng1280)`
Wikipedia	`bn (https://bn.wikipedia.org)`

Bengalan 1. milurtekoan, eskualdea Magadha Erresumaren parte zenean. Dialekto hauek, Magadhi Prakrito izena dutenak, Bihar estatuan erabiltzen dira gaur egun. Uneren batean Magdhi Prakrito hori Ardha Magadhi hizkuntzan eraldatu zen, eta Bengalako hizkuntzetatik asko ezberdindu zen[14][15]. Ardha Magadhi hizkuntza Apabhraṃśa hizkuntzetara eraldatu zen lehen milurtekoaren amaieran. Bengalako hizkuntza honek eboluzioa izan zuen denbora joan ahala[16].

Bengaleraren sorrera

Hizkuntza indoiraniarra da bengalera. Jatorriz magadhiarra da eta *radjbangsi* eta *sylhettia* dira dialekto nagusiak. VIII. mende aurreko testuak gorde badira ere, bengalerazko literatura handia *Chandi Bas* poemarekin hasi zen (XV m.) eta *Mukunda Ram* delakoarekin segitu (XVIII m).

XIX. mendean, sanskritoaren eragina jaso zuen, Bankim Chandra eleberrigilearen bitartez nagusiki.

Idazle nagusiak

Rabindranath Tagore eta Sri Aurobindo dira bengalerazko idazle aipagarriak; batak hizkera sotila erabiltzen du eta besteak filosofia eta esperientzia erlijiosoak ditu gai nagusitzat.

Adibide testua

Honako hau Giza Eskubideen Aldarrikapen Unibertsalaren 1. artikulua da:

Bengalerazko alfabetoan

> **ধারা ১:** সমস্ত মানুষ স্বাধীনভাবে সমান মর্যাদা এবং অধিকার নিয়ে জন্মগ্রহণ করে। তাঁদের বিবেক এবং বুদ্ধি আছে; সুতরাং সকলেরই একে অপরের প্রতি ভ্রাতৃত্বসুলভ মনোভাব নিয়ে আচরণ করা উচিত।

Erromanizatua

> **Dhara êk:** Sômôstô manush shadhinbhabe sôman môrjada ebông ôdhikar niye jônmôgrôhôn kôre. Tãder bibek ebông buddhi achhe; sutôrang sôkôleri êke ôpôrer prôti bhratrittôsulôbh mônobhab niye achôrôn kôra uchit.

Nazioarteko Alfabeto Fonetikoa

> NAF: [dʱara æk | ʃɔmɔstɔ manuʃ ʃadʱinbʱabe ʃɔman mɔrdʒada ebɔŋ ɔdʱikar nie̯e dʒɔnmɔgrɔhɔn kɔre | tãder bibek ebɔŋ buddʱːi atʃʰe | sutɔraŋ sɔkɔleri æke ɔpɔrer prɔti bʱratritːɔsulɔbʱ mɔnobʱab nie̯e atʃɔrɔn kɔra utʃit]

Zuzeneko itzulpena

> **Klausula 1:**Guztiak gizaki libre-ki berdinak duintasuna eta eskubideak hartuta jaiotzan-hartuak dira. Euren arrazoia eta inteligentzia existitzen da; horregatik guztiek-berez batak besteari anaikidetza-tasun jarreran hartu kontuan egin behar.

Itzulpena

> **1. atala:** Gizon-emakume guztiak aske jaiotzen dira, duintasun eta eskubide berberak dituztela; eta ezaguera eta kontzientzia dutenez gero, elkarren artean senide legez jokatu beharra dute.

Erreferentziak

- Artikulu honen edukiaren zati bat *Lur hiztegi entziklopediko*tik edo *Lur entziklopedia tematiko*tik txertatu zen 2011/12/27 egunean. Egile-eskubideen jabeak, Eusko Jaurlaritzak, hiztegi horiek CC-BY 3.0 lizentziarekin (https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/es/deed.eu) argitaratu ditu, Open Data Euskadi webgunean (http://opendata.euskadi.eus/katalogoa/-/lur-entziklopedia-tematikoa/).

1. ↑ *38. araua - Munduko estatu-izenak, herritarren izenak, hizkuntza ofizialak eta hiriburuak.* (https://www.euskaltzaindia.eus/dok/arauak/Araua_0038.pdf) Euskaltzaindia . Noiz kontsultatua: 2010-12-25.
2. ↑ «Bangla Language - Banglapedia» (http://en.banglapedia.org/index.php?title=Bangla_Language) *en.banglapedia.org* . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
3. ↑ **(Ingelesez)** *Culture, Religion & Language – Visit Bangladesh.* (http://visitbangladesh.gov.bd/about-bangladesh/culture-religion-language/) . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
4. ↑ **(Ingelesez)** «Bengali language» (https://www.britannica.com/topic/Bengali-language) *Encyclopedia Britannica* . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
5. ↑ **(Ingelesez)** «Bangladesh» (https://www.ethnologue.com/country/bd/languages) *Ethnologue* . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
6. ↑ **(Ingelesez)** *National Languages of Bangladesh.* (https://einfon.com/nationalsymbols/national-languages-of-bangladesh/) 2017-06-11 . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
7. ↑ **(Ingelesez)** «5 Surprising Reasons the Bengali Language Is Important» (http://www.viadelivers.com/bengali-language-facts/) *VIA Inc.* 2017-08-17 . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
8. ↑ «Wayback Machine» (https://web.archive.org/web/20180102211909/http://nclm.nic.in/shared/linkimages/NCLM50thReport.pdf) *web.archive.org* 2018-01-02 . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
9. ↑ **(Ingelesez)** Hays, Jeffrey. «BENGALIS | Facts and Details» (http://factsanddetails.com/india/Minorities_Castes_and_Regions_in_India/sub7_4b/entry-4198.html) *factsanddetails.com* . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
10. ↑ «World — The World Factbook - Central Intelligence Agency» (https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html) *www.cia.gov* . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
11. ↑ **(Ingelesez)** «Summary by language size» (https://www.ethnologue.com/statistics/size) *Ethnologue* . Noiz kontsultatua: 2019-02-25.
12. ↑ **(Ingelesez)** «Bengali language» (https://www.britannica.com/topic/Bengali-language) *Encyclopedia Britannica* . Noiz kontsultatua: 2019-02-26.
13. ↑ «Bangla Script - Banglapedia» (http://en.banglapedia.org/index.php?title=Bangla_Script) *en.banglapedia.org* . Noiz kontsultatua: 2019-02-26.
14. ↑ Natubhai., Shah,. (1998). *Jainism : the world of conquerors.* (https://www.worldcat.org/oclc/37981937) Sussex Academic Press ISBN 1898723303 PMC 37981937 (http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?tool=pmcentrez&artid=37981937) . Noiz kontsultatua: 2019-02-26.
15. ↑ 1879-1944., Keith, Arthur Berriedale,. (1992). *The Sanskrit drama in its origin, development, theory & practice.* (https://www.worldcat.org/oclc/28080139) (1st Indian ed. argitaraldia) Motilal Banarsidass ISBN 8120809777 PMC 28080139 (http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?tool=pmcentrez&artid=28080139) . Noiz kontsultatua: 2019-02-26.
16. ↑ *Facts about the world's languages : an encyclopedia of the world's major languages, past and present.* (https://www.worldcat.org/oclc/45100132) H.W. Wilson 2001 ISBN 0824209702 PMC 45100132 (http://www.pubmedcentral.nih.gov/articlerender.fcgi?tool=pmcentrez&artid=45100132) . Noiz kontsultatua: 2019-02-26.

Kanpo estekak

Autoritate kontrola	**Wikimedia proiektuak** · Datuak: Q9610 · Multimedia: Bengali language (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Bengali_language) **Identifikadoreak** · GND: 4005498-6 (https://d-nb.info/gnd/4005498-6) · NDL: 00560592 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00560592) · AAT: 300387971 (https://www.getty.edu/vow/AATFullDisplay?find=&logic=AND&note=&subjectid=300387971) · **Hiztegiak eta entziklopediak** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Bengali-language)

"https://eu.wikipedia.org/w/index.php?title=Bengalera&oldid=7218568"(e)tik eskuratuta

To ɔar

Nabigazioa

- Azala
-
- Txokoa
- Albisteak
- Aldaketa berriak
- Ausazko orria
- Laguntza
- Dohaintza egin

Tresnak

- Honanzko lotura duten orriak
- Lotutako orrietako aldaketak

- Fitxategia igo
- Orri bereziak
- Lotura iraunkorra
- Orri honen datuak
- Artikulu hau aipatu

Wikidata itema

Inprimatu/esportatu

- Liburu bat sortu
- PDF gisa jaitsi
- Inprimatzeko bertsioa

Beste proiektuetan

Wikimedia Commons

Beste hizkuntzak

- English
- Deutsch
- Français
- Español
- Русский
- 日本語
- Nederlands
- Polski
- Português
- 中文
- ★ Svenska
- فارسی
- עברית
- Türkçe
- Magyar
- Suomi
- Tiếng Việt
- Norsk bokmål
- Українська
- 한국어
- Català
- Čeština
- Српски / srpski
- Română
- Bahasa Indonesia
- Dansk
- Simple English
- Български
- Acèh
- Afrikaans
- Alemannisch
- አማርኛ
- Aragonés
- Ænglisc
- Azərbaycanca

- Башҡортса
- Žemaitėška
- Bikol Central
- Беларуская
- Беларуская (тарашкевіца)
- বিষ্ণুপ্রিয়া মণিপুরী
- Brezhoneg
- Нохчийн
- کوردی
- Cymraeg
- ދިވެހިބަސް
- Esperanto
- Eesti
- Føroyskt
- 贛語
- Gàidhlig
- Galego
- Avañe'ẽ
- ગુજરાતી
- Fiji Hindi
- Hrvatski
- Hornjoserbsce
- Հայերեն
- Ilokano
- Íslenska
- ქართული
- Адыгэбзэ
- Kongo
- Kalaallisut
- ಕನ್ನಡ
- Къарачай-малкъар
- Коми
- Kernowek
- Latina
- Лезги
- Limburgs
- Ligure
- Lumbaart
- Lietuvių
- Latviešu
- Malagasy
- Māori
- Македонски
- Монгол
- मराठी
- Bahasa Melayu
- Nāhuatl
- नेपाल भाषा
- Norsk nynorsk
- Occitan
- ଓଡ଼ିଆ
- Ирон

- ਪੰਜਾਬੀ
- Piemontèis
- پنجابی
- Runa Simi
- Tarandíne
- Русиньскый
- संस्कृतम्
- Саха тыла
- Scots
- Davvisámegiella
- Srpskohrvatski / српскохрватски
- Slovenčina
- Slovenščina
- Sunda
- Kiswahili
- தமிழ்
- తెలుగు
- Тоҷикӣ
- Tagalog
- Татарча/tatarça
- ئۇيغۇرچە / Uyghurche
- Oʻzbekcha/ўзбекча
- Vepsän kel’
- Volapük
- Winaray
- Хальмг
- მარგალური
- ייִדיש
- Yorùbá
- Vahcuengh
- Ido
- Буряад
- مازِرونی
- Zazaki
- Italiano
- भोजपुरी
- Ελληνικά
- Қазақша
- မြန်မာဘာသာ
- অসমীয়া
- Patois
- മലയാളം
- Shqip
- 客家語/Hak-kâ-ngî
- Nordfriisk
- سنڌي
- Bân-lâm-gú
- पालि
- 粵語

- تۆرکجه
- 吴语
- Akan
- हिन्दी
- Lingua Franca Nova
- Asturianu
- اردو
- ᱥᱟᱱᱛᱟᱲᱤ
- Bosanski
- العربية
- Sesotho sa Leboa
- ไทย
- Cebuano
- Эрзянь
- Bali
- Kriyòl gwiyannen
- मैथिली
- বাংলা
- अवधी
- مصرى
- नेपाली

Aldatu loturak

WIKIPEDIA Entziklopedia askea

Orriaren azken aldaketa: 27 azaroa 2019, 21:17.

Testua Creative Commons Aitortu-PartekatuBerdin 3.0 lizentziari jarraituz erabil daiteke; baliteke beste klausularen batzuk ere aplikatu behar izatea. Xehetasunen berri izateko, ikus erabilera-baldintzak.